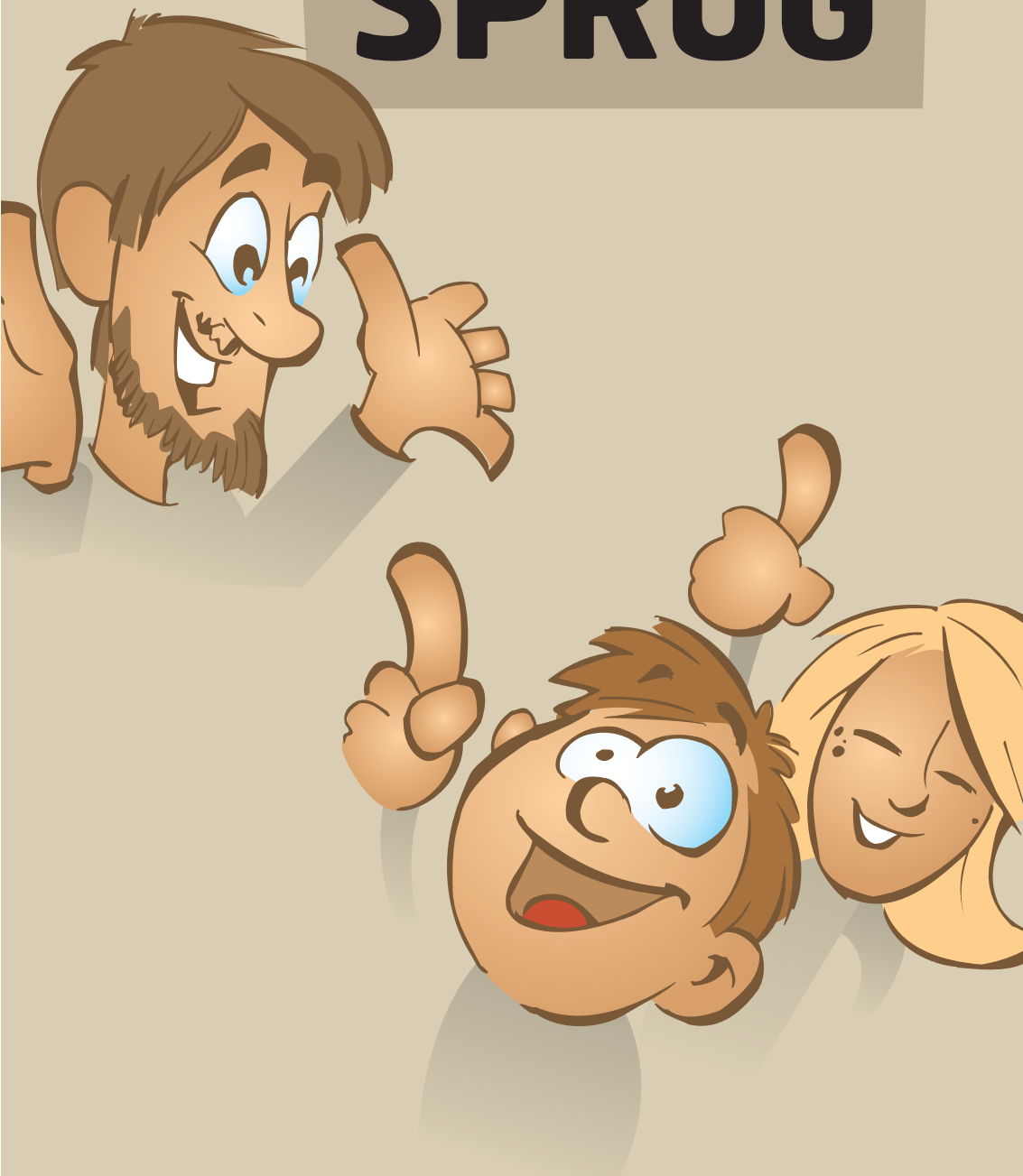

FORÆLDREPJECE
SPROG

Indhold

Forældrepjece om sprogtilegnelse i Elsted Dagtilbud	3
Gode råd	3
Sprogforståelse	5
Når der er knas med sproget	5
Sprogvurdering	6
Sprogarbejdet i Elsted Dagtilbud	7
Sprogvejleder	7
Til familier med børn med dansk som andetsprog	8
Gode råd	8
Understøttende sprogstrategier	9
Sprogscreening	10
§ 11 sprogstøtte	11

Forældrepeje om sprogtilegnelse i Elsted Dagtilbud

Barnet lærer sprog, fordi det fra begyndelsen er et socialt væsen, der er indstillet på kommunikation med omgivelserne. Når barnet siger sine første ord, er det et supplement til den nonverbale kommunikation, der allerede er der. Barnet tilegner sig det sprog, der er mulighed og behov for. Barnet tilegner sig sproget ved at bruge det i samspil med andre. Som voksne skal vi være gode rollemodeller, da barnet spejler sig i, hvad vi siger og gør. Med udgangspunkt i barnets behov, interesse og handlinger har voksne ansvar for at skabe motivation og læringsmuligheder for alle børn.

Den vigtigste periode i et barns sproglige udvikling er perioden 0-6 år. Her er det meget vigtigt, at I som forældre tager aktivt og bevidst del i jeres barns sproglige udvikling. Barnet bruger alle sine sanser for at forstå verden og bruger desuden sproget som tilgang til megen anden læring. Undersøgelser har vist, at der er en sammenhæng mellem børns sproglige udvikling og kompetencer i førskolealderen og senere læse- og skrivefærdigheder i skolen.

Fra pludren til sprog: Alle børn rundt om i verden pludrer på samme måde, og ud fra pludrelydene udvikles alverdens sprog. Når det lille barn er omkring 6 måneder, begynder det at udtrykke sig med tale-lignende pludren, fx dada, baba, mama osv. Inden barnet er 12 måneder, har det dannet grundlaget for sin sproglige opmærksomhed. En basal forudsætning for det kommende talesprog.

Gode råd

- **Det er vigtigt at have øjenkontakt, når du taler med dit barn.** Barnets sprog udvikles gennem motivation og erfaring. Barnet skal kunne bruge sproget i almindelige hverdagssamtaler i forhold til dets alder.
- **Anerkend, at barnet bruger sproget.** Undlad at rette på barnet – gentag hellere sætningen korrekt.

- **Alting har et navn.** Sæt gerne ord på det, I laver. “Nu skal du have sko på”, “Nu lyner jeg din jakke” etc. Et aktivt samvær styrker dit barns sprogindlæring.
- **Brug gerne rim og remser sammen med dit barn.** Ved rim og remser sættes ekstra fokus på den lydige side af sproget. Barnet kan lettere høre alle endelser, da det er svært at sluge ordene, når de er på rim.
- **Se gerne fjernsyn sammen med dit barn.** Snak med barnet, mens I ser tv. Stil spørgsmål til barnet. “Hvad tror du, de laver?”, “Hvad mon det er?” etc.
- **Højtlesning.** Lad dit barn blive bogvant. Start allerede i seks-månedersalderen. Giv adgang til bøger derhjemme. Bøger stimulerer sprog, ordforråd og fantasi samt udvikler barnets begreber. Barnet får også en forståelse for sammenhængen mellem tale og skrift. Barnet læser billeder, før det læser ord. Det er billederne, der lukker bogen op for barnet. I højtlesningen lærer barnet indirekte om fortællingens opbygning. Find gerne et emne, der interesserer barnet ud fra dets alder, og læs gerne barnets yndlingshistorie så mange gange, at barnet næsten selv kan genfortælle historien. Børn elsker gentagelser, og gentagelser er vigtige. Når barnet kender bogen, har det lettere ved sprogligt at tale om, hvad der sker. Til de små børn er pegebøger, hvor I sammen kigger på billederne, i høj grad med til at støtte og udvide barnets ordforråd samt styrke barnets begreber.
- **Skriftsproget.** Som forælder har du en afgørende betydning for dit barns skriftsprogstilegnelse. Legen og barnets egen lyst skal være det bærende, når førskolebarnet eksperimenterer med skriftsproget. Alt efter hvor gammel barnet er, kan man som forælder få skriftsproget ind i barnets hverdag fx i dagligdagssituationer, hvor læsning og skrivning indgår naturligt. Lad dit barn skrive navne-, huske- og indkøbssedler, indbydelseskort etc. – også selv om det er kruseduller. Tal med barnet om, hvordan bogstaver og lyde passer sammen. Skriv bogstaver på computer, mobiltelefon, iPad m.v. Barnet får på denne måde erfaringer med, hvad skriften kan bruges til.

Sprogforståelse

- Giv dit barn mulighed for nye oplevelser.
- Svar uddybende på dit barns spørgsmål. Undgå at svare “Ja”, “Nej”, “Ved ikke” og lign.
- Sæt gerne ord på følelser. Fx “Jeg kan se, du er rigtig glad/ked af det/bange/vred” m.v.
- Øv dit barn i at modtage beskeder.
- Leg gerne sproglege, som indeholder forholdsord. Fx foran, bagved, ovenpå etc.
- Vær en god talemmodel for dit barn – tal tydeligt, forklar ord, barnet ikke kender i forvejen, vent på barnets svar m.v.

Når der er knas med sproget

Hos nogle børn udvikler sproget sig ikke normalt. Et mangelfuldt sprog kan give vanskeligheder i kommunikationen med omgivelserne. Det er vigtigt at huske på, at der er stor forskel på, hvordan den normale udvikling forløber, og at en periode med mangelfuld sproglig udvikling ikke altid skyldes alvorlige vanskeligheder.

- **Ørebørn, hørebørn:** En god hørelse er betydningsfuld i forhold til sprogudviklingen. En del børn lider af tilbagevendende mellemørebetændelse – væske i mellemøret med periodiske hørenedsættelse til følge. Barnet kan godt have nedsat hørelse i op til 3 mdr. efter en mellemørebetændelse eller kraftig forkølelse. I den periode kan barnet have svært ved at høre sproglydene og skelne det talte ord fra den almindelige baggrundsstøj, fx høre vandhanen der løber, fjernsynet der kører eller familien, der taler i munden på hinanden. I perioder med svingende hørelse kan I som forældre støtte jeres barn ved at have øjenkontakt med barnet, hver gang der siges noget. En god idé er også at slukke for baggrundsstøjen.

- Er I som forældre bekymrede for, om jeres barn hører optimalt, bør I få barnets ører og hørelse undersøgt hos en ørelæge.

Vidste du, at:

Et barn, der bliver talt med i et enkelt sprog, udvikler et mindre ordforråd end det barn, der bliver talt med i et mere nuanceret sprog.

Sprogvurdering

I Aarhus Kommune vil forældre til alle 3-årige børn få tilbudt en sprogvurdering af deres barn. Sprogvurderingen består af en forældredel, som forældrene skal udfylde og et skema, som pædagogen udfylder. I Elsted Dagtilbud sprogvurderes alle børn. Nyere undersøgelser viser, at ikke alle børn på 3 år har et alderssvarende sprog. Børnene kan godt være velfungerende og udtale ordene korrekt og alligevel mangle forståelse for, hvad ordene betyder. Ved at sprogvurdere alle børn sikrer vi, at ingen børn overses i forhold til, hvor det enkelte barn er sprogligt. Efter sprogvurderingen indkaldes I som forældre til en samtale om sproget.

Perioden for sprogvurderingen er fra 3 år til 3 år og 4 mdr.

I kan læse mere om sprogvurdering på nedenstående hjemmesider:

- www.aarhus.dk/sprogvurdering
- Servicestyrelsen: www.sprogpakken.dk/foraeldre
- Center for Børnesprog/Syddansk Universitet: www.cfb.sdu.dk
- Danmarks Evalueringsinstitut (EVA): www.eva.dk/tema/boern-og-sprog

På Børneintra under bjælken vigtige dokumenter forefindes en video om sprogvurdering.

Sprogarbejdet i Elsted Dagtilbud

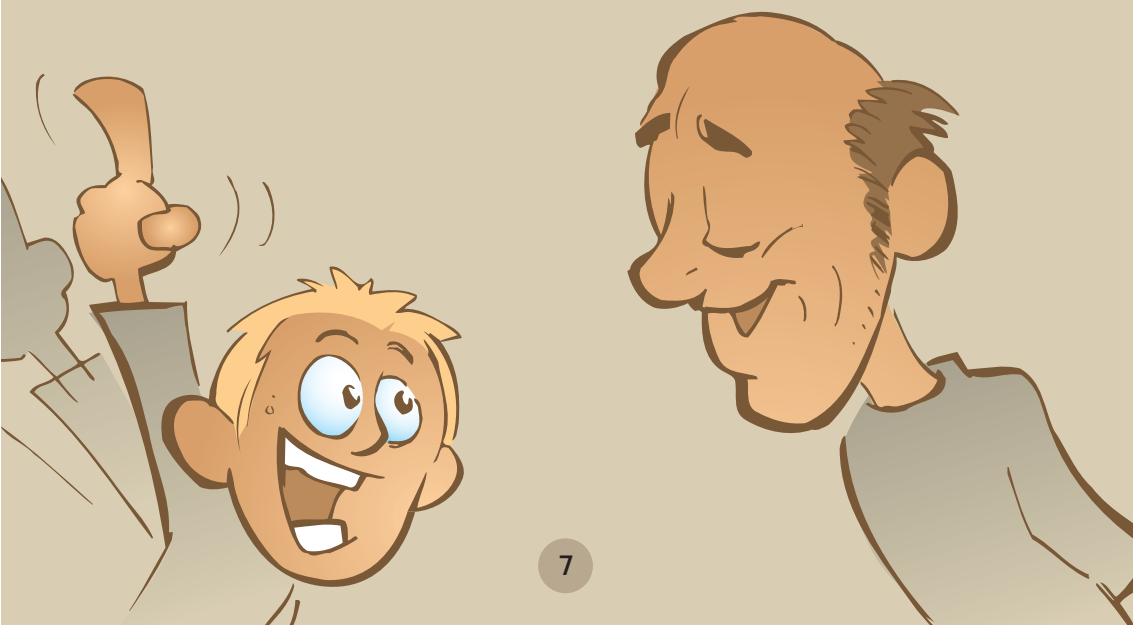
I dagtilbuddet arbejder vi ud fra 10 understøttende sprogstrategier (se s. 9).

I Elsted Dagtilbud foregår der en målrettet indsats for at udvikle børnenes sprog. Der arbejdes med de generelle sprogfærdigheder som ordforråd, sprogforståelse, det at kunne kommunikere hensigtsmæssigt, det situationsuafhængige sprog og sproglig opmærksomhed.

Personalet planlægger aktiviteter og fælles oplevelser, der giver næring til nye ord. Der arbejdes med sproglige og sociale spilleregler – hvordan kommer man fx med i en leg? Barnet opfordres til at fortælle om det, der er sket og det, der skal ske. Ligesom der læses, synges, rimes og meget andet. Sproget udvikles i meningsfulde aktiviteter og samtaler med nærværende voksne og i barnets vigtigste aktivitet – i legen.

Sprogvejleder

I Elsted Dagtilbud har vi tre uddannede sprogvejledere, som er med til at sikre, at der i alle afdelinger arbejdes bevidst og målrettet med børnenes sproglige udvikling.

Til familier med børn med dansk som andetsprog

Der er meget stor forskel på, hvordan børn lærer noget nyt. Nogle børn kan bedst lære, når de bruger deres krop samtidig. Andre kan bedst lære, når de sidder og lytter, ser eller rører ved tingene. Det samme gælder også, når der skal læres et sprog mere.

Gode råd

- Et veludbygget modersmål gør det lettere for dit barn at lære dansk. Derhjemme er det godt, at I taler med jeres barn på modersmålet.
- Glæd jer, når jeres barn bruger danske udtryk. Barnet får lyst til at lære mere dansk, når I som forældre viser, at I er stolte over det.
- Se dansk børnetime sammen med jeres barn, og snak med barnet på jeres modersmål om det, I ser.
- I kan lege "bytte ord" med barnet. Snak med barnet om, at tingene hedder noget på modersmålet og noget andet på dansk.
- Læs bøger sammen med jeres barn, gerne på modersmålet.
- Opsøg steder og aktiviteter, hvor jeres barn hører dansk i fritiden. Tag fx på biblioteket og legepladser, hvor der er børn, der taler dansk.

Understøttende sprogstrategier

FØLG BARNETS INTERESSE

Jeg var hjemme hos morfar i går.

Det lyder dejligt – hvad lavede I så?

HJÆLP BARNET MED AT SÆTTE ORD PÅ

Hvad skal du bruge den til?

Hjulet er gået af.....

Jeg skal bruge sådan en.....?

Er det en skruetrækker, du skal bruge?

FORKLAR ORD, BARNET IKKE KENDER I FORVEJEN

Se, en stor bil!

Det er en lastbil – ved du, hvorfor det hedder en lastbil?

Kender du andre biler?

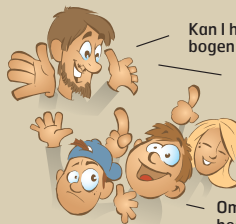
LÆG MED SPROGET, NÅR DET ER MULIGT

EN TO STRØMPER OG SKO
TRE FIRE
DET ER LØGN
HVAD JEG SIGER
FEM SEKS...

BRUG ÅBNENDE SPØRGSMÅL

Kan I huske, hvad bogen handler om?

Hvad er det, Axels far gør med Axels snørebånd?

Om en dreng, der hedder Axel!

FORTOLK OG UDVID HVAD BARNET SIGER

Kat!

Ja, det er en kat. Så du, at katten løb op i træet?

VENT PÅ BARNETS SVAR

Hvad har du i din madkasse??

? ? ? ? ?
Banan

RELATER TIL NOGET, BARNET KENDER

Hvad er en moster?

Det er en mors søster – har du en moster?

Moster Hanne – er moster Hanne så min mors søster?

UDNYT DE SPROGLIGE KOMPETENCER, BARNET HAR I FORVEJEN

Hvilken form har din madkasse?

Hvordan firkantet??
Er den kvadratisk, eller er den rektangulær?

FIRKANTET!!!

RET IKKE BARNETS FEJL DIREKTE

Lullemanden bor oppe på loftet.

Ja, julemanden bor oppe på loftet.

Sprogscreening

Alle børn med dansk som andetsprog skal ifølge loven tilbydes sprogstøtte, hvis der er behov for dette. For at finde ud af om barnet har behovet, sprogscreenes barnet, når det fylder 3 år. Perioden for sprogscreeningen er fra 3 år til 3 år og 4 mdr. Sprogscreeningen foregår i dit barns daginstitution sammen med en kendt voksen.

§ 11 sprogstøtte

Sprogstøtten er for de 3-6-årige børn, som har dansk som andetsprog. Ifølge loven er kommunen forpligtet til at give børn med dansk som andetsprog sprogstimulering, hvis man efter sprogscreeningen kan se, at der er behov for dette.

Et barn har dansk som andetsprog, når det først lærer dansk i kontakt med det omgivende samfund, fx i daginstitutionen. Dette betyder konkret, at et barn, der ikke har talt dansk med sine forældre fra fødslen, har dansk som andetsprog.

Et barn med en dansk og fx en tyrkisk forælder, som har talt både dansk og tyrkisk fra fødslen, har ikke dansk som andetsprog. Barnet har dansk som et af sine modersmål. Et barn, der har talt dansk med sine forældre fra fødslen, uanset forældrenes modersmål, har ikke dansk som andetsprog.

Ud over informationerne i denne pjece kan I også finde inspiration på følgende internetsider: www.multidansk.dk – www.pegebogen.dk – www.rimogremser.dk – www.sprogpakken.dk/foraeldre.

I jeres barns institution kan I låne dvd'en "Tal sproget frem". Filmen er tænkt som inspiration til forældre med børn med dansk som andet-sprog mellem 3 og 6 år. Filmen kan vises på følgende sprog: Dansk, arabisk, tyrkisk, engelsk, kurdisk, pashto, somalisk og vietnamesisk.

På Aarhus kommunes hjemmeside findes en pjece om, hvordan I som forældre kan støtte jeres barns sprogudvikling. Pjecen er oversat til mange forskellige sprog.

Pjecen kan findes på www.aarhus.dk/sprogvurdering.

Denne pjece er udarbejdet af sprogvejlederne i Elsted Dagtilbud.

Elsted-dagtilbud

Børnehaven Troldehøj, Børnehuset Lyset,
D.I.I. Hasselhaven, Elsted Børnehus,
D.I.I. Blomsterhaven, Vuggestuen Godthåb,
D.I.I. Ørnereden